

h memo

Nº 3 / 2020

*Muistisairaiden ihmisten
hyvinvoinnista vastaavien ammattilehti*

SUOMEN MUISTI-
ASIAANTUNTIJAT

1990–2020

30

VUOTTA-ÄR

SUMUn
Juhlavuosi
30

Nyt puhutaan
kaltoinkohtelusta 4

SUMUn 30 v Juhlaseminaari
verkossa **Takasivu**

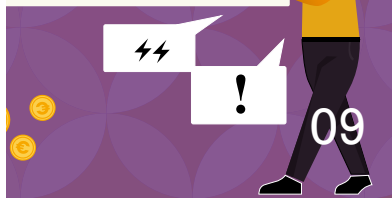

04

Yksin asuvat muistisairaat, joilla ei ole läheisten muodostamaa turvaverkkoa, ovat kaltoinkohtelun ja hyväksikäytön suhteen riskiryhmässä.
sivu 04

nen, jankuttaminen muksen hyväksikäyttö ikivalta misella uhkaaminen

12

Sisältö 3/2020

- 03 Pääkirjoitus:
Epävarmuuden aika
- 04 Nyt puhutaan kaltoinkohtelusta
- 09 Muistisairaahan taloudellinen kaltoinkohtelu
- 10 Muistiviuhka -työväline ohjaus- ja neuvontatyön tueksi
- 11 Jäsenelle
- 12 Seuraa Ulpun ja Paulin arkea
- 13 Onnittelut
- 14 Kolumni: Raimo Sulkava
- 18 Aluevastaavatoiminnan yhteystiedot
- 19 Toimiston henkilökunta
- 20 SUMUn Juhlaseminaari

Julkaisija
Suomen muistiasiantuntijat ry
Itämerenkatu 5, krs 7.
00180 Helsinki
Puh. 050 5545199

ISSN 2342-5652
(Verkkojulkaisu)

Ilmestyy 2020 neljä kertaa vuodessa

- 1. huhtikuu
- 2. kesäkuu
- 3. syyskuu
- 4. marraskuu

**Tilaushinnat
vuodelle 2020**
Vuosikerta 30,00

**Tilaukset ja
osoitteenmuutokset**
info@muistiasiantuntijat.fi
tai Barbro Sjöroos
puh. 050 5545199

Toimitus
Tom Anthoni
puh. 050 348 5068

Kannen kuva
iStockphoto

Epävarmuuden aika

MERJA HÅLLFAST

Keväällä alkanut korona-pandemia on saattanut meidät kaikki uudenlaiseen tilanteeseen. Yhteinen vihollinen on muuttanut maailmanlaajuisesti kaikkien ihmisten elämää, mutta eri tavoin. Maailmanlaajuisesti valmiudet vastata viruksen vaikutuksiin terveydenhuollossa ovat osoittautuneet kovin erilaisiksi. Myös asenteet ja ajattelutavat ovat erilaisia. Myös omassa maassamme ihmiset ovat tässäkin kriisissä eriarvoisia ja valmiudet ja mahdollisuudet ovat monenlaisia.

Meillä on sairaanhoito ja ihmisten suojeleminen virukselta toiminut hyvin ja kiitettävästi. Uusi tilanne ei tietenkään ole sujunut ilman virhearviointoja ja väärriäkin ratkaisuja, mutta käytössä ollut ja olevaa tietoa on kuitenkin käytetty kaikkien kansalaisten hyväksi varsin tasapuolisesti.

Kun on selvitty ennakoimattomalta kaikkien henkeä uhkaavalta vaaralta, nousee esiin uusia kysymyksiä. Nämä liittyvät esimerkiksi elämänlaatuun. Eriarvoisuus usein lisääntyy, kun resurssit kutistuvat ja ovat rajalliset. Tällöin heikommassa asemassa olevat ihmiset eivät pysty pitämään puoliaan, mutta lyhytnäköiset ratkaisut saattavat osoittautua kalliiksi pidemmällä aikavälillä.

Muistisairaajat ihmiset ovat yksi ryhmä, joka ei aina saa äänekkäitä puolesta-puhujia. Koronan aiheuttamat rajoitukset ovat olleet välttämättömiä, mutta hyvin onnekseni tulisi nyt ohjata resursseja niin, että tarvittavia palveluja voidaan poikkeustoimin järjestää.

Muistisairaiden ihmisten tilannetta tuntevat ovat esittäneet huolensa siitä, kuinka nopea puuttuminen ja ohjaus muistisairauden puhjettua on huomattavasti vaikeutunut, kun ammattilaisia on pitänyt siirtää toisenlaisiin tehtäviin. Ennaltaehkäisy ja toimintakyvyn ylläpitäminen ovat myös kärsineet ja kärsivät edelleen esimerkiksi päivätoiminnan ja palvelukeskusten ollessa suljettuina.

Omaishoitajien tilanne on myös huolestuttava, kun lyhytaikaishoito on ollut ja on edelleen hyvin rajoitettua. Kaikki tämä lisää kustannuksia myöhemmin, jos hyvästä hoidosta pyritään pitämään kiinni. Samaa kustannusten siirtymistä tapahtuu muutenkin, kun sairauksien varhainen diagnosointi ja hoito on ollut pysähdyksissä.

Korona-pandemian kustannukset tulevat laajemmin esiin myös kaikessa elinkeinoelämässä. Moni asia yhteiskunnassa on pysähtynyt eikä paluusta tuttuun ole varmuutta. Joka tapauksessa edessä on toisenlainen maailma ja elämä. Epävarmuus sinänsä on raskastekijä ja sen vaikutuksia alkaa myös näkyä monella tavalla. Mielenterveyspalvelujen kysyntä on lisääntynyt.

Meillä on erilaisia mahdollisuuksia sopeutua uudenlaisiin tilanteisiin ja rajoituksiin. "Digi-loikka" on ollut mahdollinen joillakin sektoreilla ja joillakin aloilla. Muistisairailla ihmisillä ei itseen juuri ole mahdollisuutta tällaiseen uuden teknologian hyödyntämiseen. Toki on välineitä ja keinoja, joilla voidaan muistisairaankin ihmisen elämänlaatua

parantaa teknologian avulla, mutta se on meidän ammattilaisten ja toki myös läheisten vastuulla.

Ilahduttavaa on kevään ja kesän aikana ollut huomata, kuinka paljon meistä suomalaisista löytyy halua auttaa ja välittää läheisistä ja apua tarvitsevista. Jossakin määrin uudet olosuhteet ovat myös kirkastaneet niitä asioita, jotka elämässä todella ovat tärkeitä. Kun ei ole ongelmattomasti voitu tavata läheisiä, on huomattu miten tärkeitä läheiset ihmiset ja yhteys toisiin ovat.

Korona-pandemian moninaiset seuraukset näkyvät ja tuntuvat pitkään akuutin kriisin helpotuttua. Julkisen sektorin toimet eivät riitä erilaista tukea tarvitsevien ryhmien elämänlaadun huononemisen ja ahdingon helpottamiseen. Tällä alueella on paljon kolmannen sektorin toimijoita, joiden toimintamahdollisuudet ovat huonontuneet ja huononevat rahoituksen kriisin takia. Myös muistisairaiden ihmisten ja heidän läheistensä tukemisessa ja auttamisessa toimivien järjestöjen rahoitus on uhattuna. Olisi hyvin tärkeää saada rahoitusvajetta korjatuksi valtiovarain kiireellisin ja riittävin toimin. Järjestöissä tehdyn määrätietoisuuden ja pitkäaikaisen kehittämistyön saavutukset eivät saa vaarantua.

Merja Hållfast

Suomen muistiasiantuntijat ry
Hallituksen puheenjohtaja

Nyt puhutaan kaltoinkohtelusta

SUMUn Lupa puhua -hanke kokosi eri alojen asiantuntijoilta näkökulmia kaltoinkohtelun tunnistamisen ja sen ehkäisemisen keinoista.

TOIM. MINNA HEINI KUVAT UNSPLASH

Haastateltavina toimivat Helsingin muisti-yhdistys ry:n toiminnanjohtaja **Teija Mikkilä** ja muistineuvoja **Jari Jokiluhta**, Pääkaupunkiseudun omaishoitajat ry:n toiminnanjohtaja **Marja Ruotsalainen**, Itä-Suomen yliopiston vanhuusoikeuden yliopisto-opettaja **Henna Nikumaa** sekä Riistavuoren seniorikeskuksen vastaava ohjaaja **Tuija Virtanen**. Tässä jutussa haastateltaviin viitataan nimi-kirjaimilla.

Kaltoinkohtelun taustalla usein syrjintää, tietämättömyyttä tai uupumista

Haastatellut määrittelevät kaltoinkohtelun luottamuksellisessa suhteessa tapahtuvaksi yksittäiseksi tai jatkuvaksi teoksi tai toimen laiminlyönniksi, joka aiheuttaa henkilölle vahinkoa tai ahdinkoa. Se on sellaisten tekojen tekemistä, jotka vaarantavat esimerkiksi muistisairaahan ihmisen hyvinvoinnin, turvallisuuden tai terveyden. Kaltoinkohtelu on toisen ihmisen vahingoittamista tietoisesti tai tiedostamatta.

Kaltoinkohtelu voi ilmetä monilla tavoin: se voi olla fyysistä tai psyykkistä, sosiaalista, seksuaalista tai taloudellista hyväksikäyttöä.

Kaltoinkohtelua voi olla myös tekemättä jättäminen, hoidon laiminlyönti, oikeuksien rajoittaminen tai ihmisarvoa muutoin alentava kohtelu. Muistisairaahan kaltoinkohteluun syyllistyvä on usein lähipiirin henkilö, hoitava henkilö tai viranomais.

TV: Yleisesti ajattelen, että muistisairaita ihmisiä kaltoinkohtellaan koko yhteiskunnan taholta. Heitä ei ole niin sanotusti olemassa, ei ainakaan itsenäisenä persoonana, jolla on samat tarpeet kuin kaikilla ihmisillä. Mainittakoon vaikka hyväksytyksi tuleminen tarve, joukkoon kuulumisen tarve, onnistumisen kokemuksen tarve, ja meitä kaikkia yhdistävä tarve kokea merkityksellisyyttä elämässä.

TM & JJ: Rakenteelliseen kaltoinkohteluun törmää usein. Muistisairas kohtaa yhteiskunnan ja palvelujärjestelmän taholta ikäsyrjintää ja palveluiden epäämistä suhteessa muihin sairausryhmiin. Olisi tärkeää kohdella yhdenvertaisesti ja yksilöllisesti. Myös tiedon panttaaminen on arkipäiväistä kaltoinkohtelua muistisairaiden parissa. Ei välttämättä neuvota ja ohjata hakemaan tarvittavia palveluita. Kuntakohtaiset erot ovat myös suuria.

MR: Omaishoitotilanteissa kaltoinkohtelu johtuu usein hoitajan äärettömästä uupumuksesta hoidettavaansa kohtaan. Se voi olla tahallista, mutta myös tahatonta, ja voi syntyä hoitajan tiedostamattakin. Kaltoinkohtelua on myös kemiallinen kaltoinkohtelu. Omaishoitaja lääkitsee hoidettavaansa rauhoittavilla tai unilääkkeillä enemmän kuin suositukset tai annosmäärät ovat. Mikäli omaishoitaja tavataan kaltoinkohtelusta, olisi erittäin tärkeää selvittää taustalla olevat syyt, jotka johtavat kaltoinkohteluun. Niihin olisi todennäköisesti mahdollisuus puuttua ennen tilanteen kriisiytymistä.

TM Teija Mikkilä • JJ Jari Jokiluhta • MR Marja Ruotsalainen • HN Henna Nikumaa • TV Tuija Virtanen.

Muistisairaankaltoinkohteluun syylistyvä on usein lähipiirin henkilö, hoitava henkilö tai viranomainen.

HN: Hoitovastuussa olevan henkilön uupumisen ja stressin lisäksi kaltoinkohtelua lisääviä riskejä ovat tuen, koulutuksen ja osaamisen puute. Vain osa kaltoinkohtelusta tulee viranomaisten tietoon.

Tunnistaminen haastavaa

HN: Kaltoinkohtelun tunnistaminen ei usein ole helppoa. Kuten ei myöskään kaltoinkohtelun tunnustaminen. Muistisairas ihminen ei välttämättä itse aina ymmärrä joutuneensa kaltoinkohtelun tai hyväksikäytön kohteeksi. Usein kaltoinkohtelun uhri voi olla häpeissään tai tuntea syyllisyyttä tilanteesta. Kaltoinkohteluun syylistyvä henkilö voi myös olla muistisairaalle ihmiselle rakas tai tärkeä henkilö, mikä vaikeuttaa tilanteen tunnistamista ja siihen puuttumista.

MR: Kaltoinkohteleva omaishoitaja kärsii todennäköisesti epäkuntoisesta kehosta, toimimattomista aivoista ja heittelevästä mielialasta, jonka taustalla saattaa olla äärimmäinen uupumus ja väsymys. Omaishoitajan ajattelusta on todennäköisesti tullut yksioikoista ja mustavalkoista. Pinna lyhenee. Usein vaikeudet liittyvät myös puhumatta ja selvittämättä jääneisiin asioihin. Kaltoinkohtelun esiintyvyydestä ei ole minkäänlaisia mittaustuloksia. Yhdistyksemme tietoisuuteen ei juuri asioita tule, mutta ne, jotka tulevat lähtevät meiltä eteenpäin ja niihin reagoidaan olemalla yhteydessä alueen sosiaalityöhön tai muuhun viranomaistahoon.

HN: Fyysinen väkivalta ja taloudellinen hyväksikäyttö voivat olla monista kaltoinkohtelun muodoista helpoimmin tunnistettavia. Mustelmat, ruhjeet ja kivut voivat viestiä fyysisestä väkivallasta. Hoitotoimenpiteitä on voitu suorittaa kovakouraisesti. Voi olla, että kysyttäessä fyysisistä merkeistä muistisairaankaltoinkohtelun tai hänen läheisensä kertomus ei vastaa vammoja.

Kaltoinkohtelun tunnistamisessa myös sairastuneen yleiseen tilanteeseen ja käyttäytymiseen ja erityisesti näiden muutoksiin on hyvä kiinnittää huomiota. Esimerkiksi taloudelliset vaikeudet, muutokset lääkkeiden käytössä, pelokkuus, masentuneisuus, itsetuhoisuus tai vaikkapa kieltäytyminen palveluista voivat olla vihjeitä kaltoinkohtelusta. Yksin asuvat muistisairaat, joilla ei ole läheisten muodostamaa turvaverkkoa, ovat kaltoinkohtelun ja hyväksikäytön suhteen riskiryhmässä.

TM & JJ: Rakenteellisen kaltoinkohtelun tunnistaminen vaatii ammattitaitoa ja sitä on muistisairaiden ja heidän omaisten vaikea tunnistaa. Vaatii jonkin verran juridista tietämystä sekä tietoa sosiaalialan palveluista, että huomaa rakenteellisen kaltoinkohtelun. Toisinaan palveluiden epäämisen perusteet, joiden täytyy perustua lakiin, puuttuvat kokonaan. Välillä törmätään siihen, että puhelimitse onkin annettu harhaanjohtavaa tietoa.

Jatkuu seuraavalla aukeamalla

Tuija Virtanen: kaltoinkohtelutilanteita

”Aikuinen lapsi, joka vaatii hoivakodissa vierailunsa vastineeksi psyykkisesti sairaalta äidiltään, jolla on muistin alenemaa, kaikki äitinsä käyttörahat itselleen. Äiti antaa muutamit kymppinsä. Ennen edunvalvojan määräämistä lapsi käytti äitinsä rahoja yltyöpäisesti, äidin luvalla, sillä muuten olisi yhteydenpito loppunut.”

”Muistisairas rouva, joka tuli kriisipaikalle pahoinpideltynä päivystyksestä. Pahoinpitelijänä oli oma lapsenlapsi, rouvan nuorimman pojan poika, joka vaati rahaa. Selvisi, että koko nuorimman pojan perhe oli käyttänyt taloudellisesti hyväkseen muistisairasta rouvaa. He olivat ostaneet hänen nimissään velaksi auton ja sohvakaluston.”

”Muistisairas mies tuli kuntoutumisjaksolle. Jaksolla selvisi, että mies on aliravittu. Puolison mukaan mies ei syö hänen tekemäänsä ruokaa. Puoliso ei suostunut maksamaan toisen henkilön laskuja, ja siksi miehen raha-asiat olivat solmussa. Myös miehen hygienian hoito oli puutteellista. Pariskunta on ollut kymmeniä vuosia naimisissa, ja heillä on monta yhteistä lasta. Lapset eivät juuri pidä yhteyttä, koska isä on muuttanut. Tilanne vain ajautui huonoksi. Kukaan ei ohjannut eikä opastanut vaimoa. Puolisoa jututtaessani huomasin, että hän itse kokee olevansa kaltoinkohtelun uhri miehensä taholta. Mies toimii itsepäisesti, ei syö hänen laittamaansa ruokaa, ei peseydy, sanoo hoitavansa laskut, mutta jättää hoitamatta. Puoliso kertoi haluavansa luovuttaa. Hän ei jaksakaan enää taistella miehen kanssa, koska omakin terveys on vaarassa.”

Kaltoinkohtelu vaatii puheeksi ottamista ja puuttumista

Haastatellut ovat yhtä mieltä siitä, että kaltoinkohtelusta ei puhuta riittävästi. Niin hoitohenkilöstö, omaiset, sairastuneet kuin palvelujärjestelmäkkin tulisi paremmin saattaa aiheen äärelle.

MR: Kaltoinkohtelu on erittäin sensitiivinen aihe. Sen esilletulo voi olla erittäinkin pitkälinen prosessi, sillä se on usein melko hyvin peiteltä ja piiloteltu. Nykyään siitä on onneksi alettu puhua enemmän ja välittämään erilaisia tiedottamisen muotoja julkisuudessa. Siitä tulisi puhua yleisellä tasolla edelleen ja osoittaa asian vakavuus – ei kuitenkaan syyllistäen tai osoittaen ketään.

Avoin, turvallinen keskusteluympäristö on tärkeää luoda omaishoitoperheen ja viranomaisen välille. Kotikäynti ja kohtaaminen (hoitajan ja hoidettavan) mahdollistaa havainnoinnin, jossa voi nähdä myös mahdolliset ruhjeet ja mustelmat. Kotikäynnillä kodin yleisilmeen havainnointi on myös tärkeää.

HN: Tutkimusten mukaan ikääntyneiden kaltoinkohtelu on yleistä. Kaltoinkohtelun moninaisuus tulisi tunnistaa ja siihen tulisi aina puuttua. Kaltoinkohtelun puheeksi ottamiseen voi soveltaa esimerkiksi THL:n puheeksi ottamisen toimintamallia, jota voi maustaa SUMUn Lupa puhua -hankkeessa kehitetyillä käytännöillä.

MR: Omaishoitajalle tulee tarjota vaihtoehtoja, kuinka toteuttaa mielekästä elämää siten, että on mahdollista välttää ja ehkäistä kaltoinkohtelua. Saada hoitaja itse ymmärtämään omat rajansa. Kannustus hyvällä lailla itsekkyyteen, vapaa-päivien toteuttamiseen ja omaan hyvinvointiin panostamiseen toimitusvälineinä toimenpiteinä.

Tiedon lisääminen tärkein keino ehkäistä kaltoinkohtelua

TV: Läheiset joutuvat usein täysin kylmiltään tilanteeseen, jossa perheessä on muistisairautta sairastava henkilö. Tarvitaan tietoa, ohjausta ja erilaisia tukitoimia, jotta omaiset jaksavat. Hoivayksiköissä henkilökunnalla on suuri vastuu siitä, että muistisairauteen sairastuneen henkilön oikeudet toteutuvat ja hänen kohtelunsa kestää kaiken tarkastelun.

HN: Kaltoinkohtelun ehkäisemisessä muistisairaalan läheisten ja omaisten monipuolinen ja yksilöllinen tukeminen on avainasemassa. Tukemalla sairastuneen lähiverkostoa tukee myös sairastunutta. Hoitohenkilöstön osaamisen vahvistaminen erityisesti muistisairauksien erityispiirteistä ja muistisairaalan ihmisen kohtaamisesta ovat olennaisia keinoja ehkäistä kaltoinkohtelutilanteiden syntymistä. Lisäksi jokaisen täysi-ikäisen on hyvä oikeudellisesti varautua tilanteeseen, jossa ei itse pysty valvomaan omia oikeuksiaan. Oikeudellisen ennakoinnin keinot, kuten hoitotahdon ja edunvalvontavaltuutuk-

Kaltoinkohtelun puheeksi ottamiseen voi soveltaa esimerkiksi THL:n puheeksi ottamisen toimintamallia, jota voi maustaa SUMUn Lupa puhua -hankkeessa kehitetyillä käytännöillä.

TM Teija Mikkilä • **JJ** Jari Jokiluhta • **MR** Marja Ruotsalainen • **HN** Henna Nikumaa • **TV** Tuija Virtanen.

sen tekeminen, koskettavat meitä jokaista ja toimivat myös hyvinä kaltoinkohtelun ehkäisijöinä.

TM & JJ: Myös asiakkaiden maksuttomalle juridiselle neuvonnalle on tarvetta, samoin kuin käytännön avulle muistutusten ja muutoksenhakujen tekemiseen. Muistiliitto ja paikalliset muistiyhdistykset ovat tiedottamisen ja auttamisen kannalta avainasemassa.

MR: Kaltoinkohtelun kysymyksenä voisi lisätä osaksi omaishoitajien lakisääteistä terveystarkastusta. Ensinnäkin selostaa selkokielisesti kyselylomakkeen avulla, mitä kaltoinkohtelu on ja tunnistaako omassa käytöksessään jotain piirteitä siihen liittyen. Netissä olisi hyvä olla anonymi kaltoin-

kohtelun tunnistuskysely, joka selvittäisi, nouseeko hoitajan käytöksestä kaltoinkohteluun liittyviä ”herätteitä”.

HN: Muistisairaahan ihmisen hoitotyössä itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen on yksi hyvän hoidon lähtökohdista. Vasta kun henkilön oikeudellinen toimintakyky on heikentynyt käsillä olevassa asiassa siten, ettei hän enää kykene ymmärtämään päätöksensä merkitystä ja toimii omien etujensa vastaisesti tai vaarantaa vakavasti muiden terveyden, omaisuuden tai turvallisuuden, tulee henkilön suojaamiseen ryhtyä. Usein hoitotyössä kuitenkin kuulee perustelun: ”Ei asiakkaan tilanteeseen voi puuttua, koska hänellä on itsemääräämisoikeus.” Tällöin itsemääräämisoikeus on ymmärretty väärin. Suojaamiseen on ryhdyttävä, jotta henkilö ei jää

Muistisairaahan ihmisen kaltoinkohtelun muodot

Fyysinen väkivalta	• Hoitotoimenpiteiden suorittaminen kovakouraisesti • Tarpeeton voimankäyttö hoitotoimenpiteissä • Lyöminen, töniminen, potkiminen
Psyykkinen ja sosiaalinen väkivalta	• Muistisairaahan halventava nimittely, määrääminen, tahdon tai tekemisen vähättely tai mitätöinti, ohi puhuminen • Muistisairaahan tekemisille, sanomisille, ulkomuodolle tai muistamattomuudelle naureskelu • Epäasiallisen tai lapsellisen kielen käyttö • Yksityisyyden kunnioittamisen laiminlyönti • Esim. hygienian hoidon yhteydessä
Seksuaalinen hyväksikäyttö	• Seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaavaan seksuaaliseen tekoon taivuttelu tai pakottaminen • Myös alistaminen sellaisen teon kohteeksi • Teot, jotka loukkaavat seksuaalista identiteettiä • Seksuaalinen häirintä
Taloudellinen hyväksikäyttö	• Muistisairaahan rahojen tai muun omaisuuden (kuten tavaroiden, osakkeiden, asunnon, lääkkeiden) käyttö, myyminen tai hävittäminen ilman hänen lupaansa • Muistisairaahan hyväntahtoisuuden, luottamuksen, avun tarpeen tai sairauden oireiden hyväksikäyttö taloudellisen hyödyn tavoittelemiseksi, esimerkkejä: • Ystävät ylipuhuvat muistisairaahan eläkkeen maksupäivänä antamaan rahaa alkoholijuomien ostoon • Yksinasuvalle ilmestyy uusi mies- tai naisystävä, joka alkaa käyttää hyväkseen muistisairaahan varallisuutta
Hoidon ja avun laiminlyönti	• Ohitetaan muistisairaahan ihmisen oma tahto • Ei noudateta hoitotahtoa • Ei kunnioiteta hoivatoiveita • Laiminlyödään muistisairaahan hoitoa, sen suunnittelua tai arviointia
Oikeuksien rajoittaminen tai loukkaaminen	• Rajoitetaan liikkumisen vapautta • Esim. lukitaan huoneeseen tai kotiin • Suojataan tarpeettomasti, esim. tekemällä ilmoitus edunvalvonnan tarpeesta, vaikka lievemmät keinot olisivat mahdollisia • Päätetään muistisairaahan puolesta asioita, joihin hänellä on vielä päätöksentekokykyä jäljellä • Eristetään muista ihmisistä
Rakenteellinen kaltoinkohtelu	• Palveluiden epääminen • Ikäsyrrintä • Palvelujärjestelmä ei kohtele muistisairaita yhdenvertaisesti muihin sairaus- ja vamma-ryhmiin nähden • Muistisairaiden sijoittaminen epäasiallisiin tiloihin • Esim. ahtaat asukashuoneet, vessa- tai suihkutilat eivät mahdollista yksityisyyttä
Ihmisarvoa alentava muu kohtelu	• Ei suhtauduta muistisairaaseen aikuisena henkilönä • Huonolaatuinen hoito tai palvelut

Lähde: Nikumaa, Henna. 2019. Kaltoinkohtelu ja hyväksikäyttö. Teoksessa Hallikainen – Immonen – Mönkäre – Pihlakari (toim.) Muistisairaahan hoito. Duodecim, s. 105-108.

heitteille – eikä esimerkiksi joudu kaltoinkohtelun uhriksi. Suojaaminen on kuitenkin toteutettava aina lievimmän mahdollisen keinon periaatteella. Tyypillisiä suojaamisen keinoja on esimerkiksi huoli-ilmoituksen tekeminen, edunvalvontavaltuutuksen vahvistaminen ja ilmoittaminen edunvalvonnan tarpeesta.

LUKUVINKKI:

Nikumaa, Henna. 2019.
Kaltoinkohtelu ja hyväksikäyttö.
Teoksessa Hallikainen –
Immonen – Mönkäre – Pihlakari
(toim.) Muistisairaan hoito.
Duodecim, s. 105–108.
Muistisairaan ihmisen kaltoinkoh-
telun muodot

Lainsäädäntö tarjoaa useita keinoja puuttua kaltoinkohteluun muistisairaan ihmisen itsemääräämisoikeuden ja suojaamisen periaatteita noudattaen:

Ilmoitus sosiaali- ja terveydenhuollon tarpeesta eli ns. huoli-ilmoitus

Vanhuspalvelulain mukaan kunnan sosiaali- ja terveystoimen, palo- ja pelastustoimen, hätäkeskuksen tai poliisin palveluksessa olevilla on salassapitovelvoitteiden estämättä velvollisuus ilmoittaa kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle viranomaiselle, jos on saanut tiedon sosiaali- tai terveydenhuollon tarpeesta olevasta iäkkäästä henkilöstä, joka on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan. Ilmoitus tulee tehdä viipymättä. Myös muut, kuten esimerkiksi pankin toimihenkilö, postinjakaja ja naapuri, voivat ilmoituksen tehdä.

Ilmoitus sosiaalihuollon epäkohdasta

Sosiaalihuoltolain mukaan sosiaalihuollon työntekijän on ilmoitettava viipymättä toiminnasta vastaavalle henkilölle, jos hän huomaa tai saa tietoonsa epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan asiakkaan sosiaalihuollon toteuttamisessa. Salassapitosäännökset eivät estä ilmoituksen tekemistä. Ilmoituksen tehneeseen henkilöön ei saa kohdistaa kielteisiä vastatoimia ilmoituksen seurauksena. Ilmoitusvelvollisuus koskee siis myös tilanteita, jossa esimerkiksi hoitaja huomaa työparinsa tai esimiehensä syyllistyvän asiakkaan kaltoinkohteluun.

Ilmoitus edunvalvonnan tarpeesta

Holhoustoimilain mukaan kuka tahansa voi mahdollisen vaitiolovelvollisuuden estämättä tehdä digi- ja väestötietovirastolle (ent. maistraatti) ilmoituksen ilmeisestä edunvalvonnan tarpeesta olevasta henkilöstä. Ilmoituksen tekeminen on holhoustoimilain mukaan oikeus muttei velvollisuus. Toisin sanoen edunvalvonnan tarpeesta ilmoittaminen perustuu vapaaehtoisuuteen. Toisaalta voidaan ajatella, että jos sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö havaitsee muistisairaan asiakkaansa olevan selkeästi edunvalvonnan tarpeessa, on toivottavaa, että hän kokisi ammattieettiseksi velvollisuudekseen puuttua tilanteeseen.

Ilmoitus poliisille

Poliisille voi tehdä ilmoituksen, jos epäilee muistisairaan joutuneen rikoksen uhriksi. Jos henkilö on konkreettisesti vaarassa joutua esimerkiksi henkirikoksen, raiskauksen tai törkeän pahoinpitelyn uhriksi, kuka tahansa asiasta tietoinen on rikoslain nojalla velvollinen tekemään asiasta ilmoituksen. Ilmoitusvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos rikosentekijä on ilmiantajalle läheinen henkilö.

Lähde: Nikumaa, Henna. 2019. Kaltoinkohtelu ja hyväksikäyttö. Teoksessa Hallikainen – Immonen – Mönkäre – Pihlakari (toim.) Muistisairaan hoito. Duodecim, s. 105–108.

Muistisairaaan taloudellinen kaltoinkohtelu

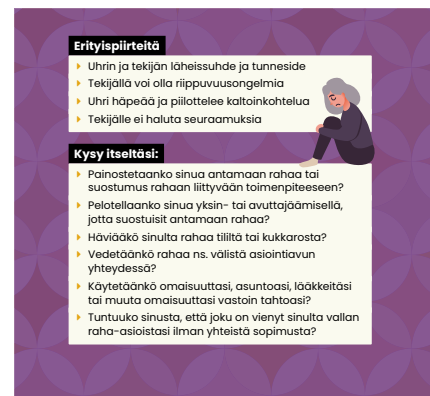
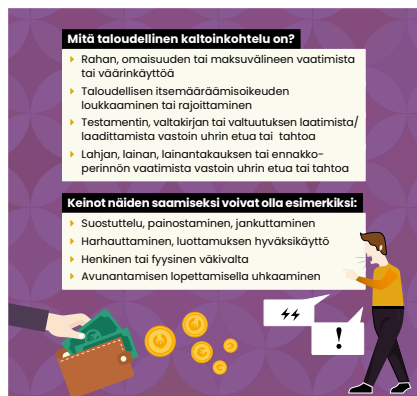
Erityisesti ikääntyneisiin kohdistuvat huijaukset ja petokset ovat säännöllisesti otsikoissa, mm. ovelle tulevat vilpilliset kauppiaat, valeviranomaiset ja erilaiset verkko –ja rakkaushuijaukset. Läheisten tekemänä taloudellinen kaltoinkohtelu eli hyväksikäyttö, on piilossa olevaa eikä sitä tunnisteta helposti ja sitä on vaikea ottaa puheeksi. Ikääntymisen lisäksi muistisairaus lisää uhriksi joutumisen riskiä.

TEKSTI PIRJO LAVERI KUVA BERK MEDIA KUVITUS ATTE KALKE, VITALE AY

Taloudellinen hyväksikäyttö

Taloudellinen hyväksikäyttö on erityistä, kun se tapahtuu luottamuksellisessa suhteessa usein puolison, aikuisten lasten tai lastenlasten tekemänä ja siksi siitä on vaikea kertoa muille. Joskus edunvalvojaksi valittu henkilö käyttää asemaansa väärin, tai tekijä voi olla luotettu ystävä tai auttavainen naapuri. Auttaminen voi muuttua hiljalleen hyväksikäytöksi ja pankkikortti jäädä väärään lompakkoon.

Taloudellisen hyväksikäytön teot voi olla nostoja pankkiautomaateilla tai tilisiirtoja verkkopankissa maksamalla hyväksikäyttäjän laskuja. Henkilötietoja ja verkkopankkitunnuksia voidaan käyttää lainojen nostamiseen, osamaksakauppojen tekemiseen, pelaamiseen, yms. uhrin nimissä. Häntä voidaan painostaa allekirjoittamaan valtakirjoja, luovuttamaan omaisuuttaan tai sitä voidaan myydä ilman hänen lupaansa. Kun muistisairas kertoo, että joku on vienyt hänen hopeiset Ruusulusikkansa, se voi olla juurikin näin.

Kun epäilys nousee

Kun muistisairaan rahatilanne muuttuu eikä hänen rahansa riitä kuten aiemmin, herää kysymys: mihin raha menee ja käyttäkö rahoja joku toinen? Mikäli taloudelliseen tilanteeseen haetaan apua vaikkapa toimeentulotukena, edellytetään taloustietojen selvittämistä. Taloudellinen hyväksikäyttö voi näkyä tiliotteilla outoina maksuina, tilisiirtoina yksityishenkilöille ja usein tapahtuvina tai suurehkoina nostoina. Hyväksikäyttöä voi tapahtua tulojen ja omaisuuden määrästä riippumatta.

Työntekijän ammattitaito auttaa asiakasta kertomaan kykynsä mukaisesti tilanteestaan, mikä on hyvin ja mikä voisi olla paremmin? Mitä asiakas kertoo sanoiltaan ja olemuksellaan, ovatko viestit ristiriidassa keskenään? Jos ollaan asiakkaan kotona, tuntuuko siltä, että se on muuttunut karummaksi tai siellä asuu joku, joka ei ole aiemmin asunut? Tuntuuko, että asiakkaan fyysinen olemus on muuttunut jollakin tavalla epäsiistiksi, syrjäänvetäytyväksi, sekavaksi, onko hän laihtunut? Kuinka huolestunut hän on, ahdistaako joku? Merkit voivat viitata sairauteen itseensä, mutta taloudellisen hyväksikäytön mahdollisuus on hyvä muistaa.

Ammattilaisen tulee asiaa puheeksi ottaessaan huolehtia turvallisuudesta. Taloudellinen hyväksikäyttö voi olla tai muuttua väkivaltaiseksi.

Epäilystä eteenpäin

Kun varteenotettava epäily on olemassa, tulee asia hoitaa ja asiakkaan tilanne turvata selvityksen ajaksi. Asuminen voi onnistua väliaikaisesti esim. tukiasunnossa, palvelukodissa tai turvakodissa. Sosiaalihuoltolain mukaisen

yhteydenoton tai ns. huoli-ilmoituksen voi tehdä kuka vaan, mutta viranomaisella on ohjaus- ja yhteydenottovelvollisuus asiakkaan tilanteen turvaamiseksi. Ilmoitus mahdollisesta edunvalvonnan tarpeesta olevasta henkilöstä tehdään holhousviranomaiselle Digi- ja väestötietovirastoon. Epäilys jo olemassa olevan edunvalvojan virheellisestä toiminnasta ilmoitetaan samaan virastoon.

Muistisairaan kyky ilmaista tahtonsa raha- ja omaisuusasioiden hoitamisesta voi säilyä pitkään ja sitä tulee kunnioittaa tilanteen mukaisesti. Raha-asioiden avustamiseen on turvallisia keinoja, joihin kannattaa tutustua ennen kuin muistisairaus estää itsenäisen asioiden hoitamisen.

Aiheesta lisää
www.mummonmarkanvartijat.fi

Mummonmarkan vartijat -hankkeessa lisätään tietämystä ikääntyneisiin kohdistuvan taloudellisen kaltoinkohtelun ilmenemismuodoista sekä niiden torjunnasta tiedottamalla ja kouluttamalla.

Valoisaa syksyä!
Pirjo Laveri, hankesuunnittelija

Muistiviuhka -työväline ohjaus- ja neuvontatyön tueksi

"Julkiset palvelut pitää saada selkeytettyä. Nyt asioita pallorellaan naiselta toiselle."

"Nykyisin tieto on sirpaleista ja vaikeasti löydettävissä."

"Yhden luukun periaatteella toimiva systeemi Suomeen. Tieto ja palvelut on NIIN levällään, että ei mitään rajaa."

Saimme useita samankaltaisia vastauksia Muistiliiton teettämästä kyselystä. Kysely oli kohdistettu muistisairaille ja heidän läheisilleen ja keräsimme sillä heidän kokemuksiaan nykyisistä sosiaali- ja terveyspalveluista. Halusimme vastata tarpeeseen materiaalilla, joka helpottaa tiedonsaantia ja mahdollistaa oikea-aikaiset tuet ja palvelut muistiperheelle.

Muistiviuhkassa on tiivistetty oleelliset tuki- ja palvelumuodot sekä tieto, mihin lakiin se pohjautuu. Muistiviuhka ohjaa myös lisätiedon äärelle. Muistiviuhkan teemat ovat Kelan etuudet, kunnan palvelut, oikeudellinen ennakointi ja vertaistuki. Muistiviuhkaa testasi pilot-tiryhmä kesän ja syksyn 2019 aikana. Heiltä saatu rohkaiseva palaute auttoi meitä edelleen kehittämään materiaalia.

"Hauska ja näppärä tapa selata tietoa verrattuna papereihin ja kansioihin. Hyvä muistintuki kotikäynnillä."

"Kun käynneillä on paljon asioita, joista pitäisi muistaa puhua, viuhka on hyvä muistin apuväline."

Materiaali on tarkoitettu muistisairaiden ihmisten parissa ohjaus- ja neuvontatyötä tekeville ammattilaisille. Materiaalin on tarkoitus helpottaa ketä tahansa asiakastyötä tekevää henkilöä ohjaamaan muistisairas ihminen ja/tai lähe-

nen oikean tuen ja avun piiriin sekä helpottaa hakuprosessia; ammattilaisen ei tarvitse olla erityistä muistiosaamista omaava henkilö.

Materiaalista on tulossa selkokielineen versio, joka on tarkoitettu muistisairaille ja heidän läheisilleen. Sisällöt ovat samat ja näin toivomme, että niin ammattilaisten kuin kohderyhmän tietoisuus eri vaihtoehtoista lisääntyy. Materiaalia voi tiedustella lähimmästä muistiyhdistyksestä.

Muistipaneeli

Muistiliitto avaa loppuvuodesta Muistipaneelin, se on sähköinen vaikuttamisalusta, jossa käyttäjät voivat ottaa kantaa ja antaa äänensä muistisairauksiin, palveluihin ja ajankohtaisiin asioihin liittyen. Käyttäjät voivat olla muistisairauteen sairastuneita ihmisiä, heidän omaisiaan tai läheisiään tai muistityön ammattilaisia.

Muistipaneeli-alustan avulla mahdollistetaan muistisairaiden ja heidän läheistensä äänen kuuluminen, ja tuodaan esille heidän näkemyksiään, mielipiteitään ja tarpeitaan mm. sote-palveluista tai valmisteilla olevista lainsäädäntö-hankkeista. Tulevaisuudessa Muistipaneeli tavoittelee mahdollisimman laajaa käyttäjäkuntaa. Muistipaneelissa voimme kysyä myös muistityön ammattilaisten näkemyksiä eri teemoihin.

Oletko sinä tuleva muistipanelisti?

Seuraa ilmoittelua nettisivuiltamme
www.muistiliitto.fi

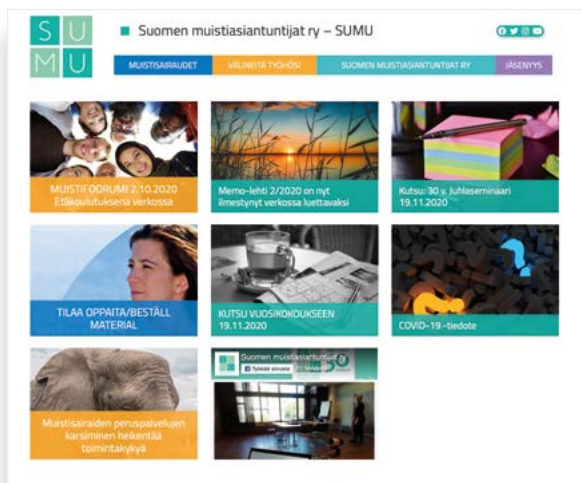
Outi Ronkainen
Suunnittelija
Minun valintani-hanke
Muistiliitto ry

Hyvä SUMUn jäsen!

Yhdistyksen palvelut tarjolla mukavasti sähköisesti*

SUMUn verkkosivut uudistuivat

Suomen muistiasiantuntijat ry on julkaissut uudet verkkosivut. Nyt pääset sivuille kätevästi lyhyellä osoitteella **www.sumut.fi**

Sivuja rakennetaan vielä syksyn aikana. Pahoittelemme mahdollisia puutteita sisällöissä.

Lisätietoja: Tom Anthoni, toiminnanjohtaja, tom.anthoni@sumut.fi

Tutustu, SUMU on myös somessa.

Laaja valikoima välineitä työhösi

Tarjoamme sinulle välineitä laadukkaan muistityön tekemiseksi.

Nettisivulta sumut.fi voit veloitusetta ladata mielenkiintoisia tutkimuksia ja raportteja sekä ammattilaisen oppaita ja testejä. Osaa oppaista saa useammilla kielillä. Myös Memo-lehti on jäsenille netissä jäsentunnuksilla luettavana.

Ammattilaisen tietopankki –
sumut.fi
– tutustu!

*** Lähetä sähköpostiosoitteesi:
info@sumut.fi**

Tulevaisuudessa SUMU viestii pääosin sähköisesti, tavoitteena on lähettää jäsenkirjeet ja uutiskirjeet sähköpostitse. Saat myös henkilökohtaiset tunnukset Memo-lehden digiversioihin.

30.11.2020 mennessä sähköpostiosoitteensa lähettäneiden kesken arvomme 30 kpl muhkeita tavarapalkintoja, arvoltaan 30 euroa.

KUVA EMMI JORMALAINEN

”Kyllä sitä välillä ihmettelee, miksi vaikeiden asioiden puheeksi ottaminen ei aina edes käy mielessä. Miksi ei voi vain kysyä suoraan? Miksi ammattilaiset eivät automaattisesti käy läpi vaikeita asioita heti sairauden alkuvaiheessa? Toisaalta onhan niissä aina sulatteleminen. Ehkä on parempikin, ettei kaikki tieto tule kerralla.

Omalle perheelle ja lähipiirille muistisairaudesta kertominen oli meille tavallaan sellainen ensiaskel puheeksi ottamisen matkallamme. Ja olihan se vaikeaa. Jouduttiin pohtimaan, miten lapset ja lapsenlapset tiedon ottavat, ja miten asiasta pitäisi heille kertoa. Päätimme kuitenkin olla avoimia, koska sitä niin kovasti suositellaan.

Sitten olemme koittaneet puheeksi ottamista myös sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten kanssa. Joidenkin kanssa se on helpompaa. Joillakin taas vaikuttaa olevan niin kiire, ettei meidän asioillemme tunnu olevan aikaa. Osa ammattilaisista ottaa puheeksi erilaisia asioita itsekkin, ja se tuntuu helpottavalta. Eräskin ammattilainen rupatteli niitä näitä, ja lopulta pääsimme yhdessä todella vaikean asian äärelle melkein huomamatta. Kaikkia asioita ei ole niin mukava kuulla, saati puhua. Kun on vastassa luotettava, empaattinen ihminen, niin asioita on helpompi käsitellä ja palata niihin myöhemminkin”

Ulpu ja Paul kertovat kotona muistisairauden kanssa asumisesta, onnistumisista ja haasteista sekä kohtaamistilanteista ammattilaisten kanssa.

LUPA PUHUA

Tarinat perustuvat Lupa puhua -hankkeen keräämiin kokemuksiin muistiperheiltä ja ammattilaisilta.

Seuraa Ulpun ja Paulin arkea

www.sumut.fi sekä

www.facebook.com/muistiasiantuntijat.

SUMU – 30 VUOTTA MUISTISAIRAIDEN ASIALLA

SUOMEN DEMENTIAHOITAJAT RY perustettiin vuonna 1990. Tuolloin ei ollut internetiä eikä sosiaalista mediaa, eikä vielä edes kännyköitä, joillakin äveriäillä tosin oli n. 5 kg painava autopuhelin auton takaluukussa...

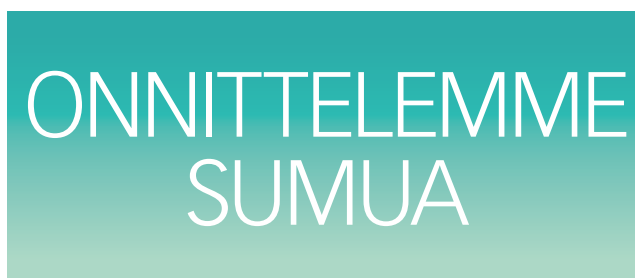
Alalla toimivilla ammattilaisilla oli suuri tuen ja tiedon saamisen tarve – tähän tarpeeseen yhdistys vastasi kiitettävästi tuottamalla ja levittämällä tietoa. Toiminta laajeni, yhdistys tuli julkisen rahoituksen piiriin, palkkasi työntekijän ja uudeksi nimeksi tuli SUOMEN DEMENTIAHOITOYHDISTYS RY.

Uudelle vuosituhannele tultaessa jäsenmäärä nousi yli kahteen tuhanteen ja toiminta oli vilkasta. Nimenmuutos vuonna 2008 kuvasti ajan muuttunutta terminologiaa, SUOMEN MUISTIASIANTUNTIJAT RY oli syntynyt.

Vuonna 2020 yhdistys on siis täyttänyt 30 vuotta. Jäsenistölle suunniteltu 30-vuotista taival juhlistava yhteinen tilaisuus on suureksi harmiksi jouduttu peruuttamaan koronaviruspandemian vuoksi. Toimintaa on muutenkin siirretty sähköisiin kanaviin ja niitä tullaan myös kehittämään lisää. Mutta mahdollisuuksien mukaan järjestämme tulevaisuudessa jälleen myös oikeita, fyysisiä kokoontumisia – niitä eivät mitkään verkotapaamiset voi korvata.

SUMUn historiasta kerromme hieman enemmän seuraavassa Memossa 4/2020.

Tom Anthoni
toiminnanjohtaja
Suomen muistiasiantuntijat ry

Kielellinen kaltoinkohtelu: tarvitaanko lisää vain käsipareja?

Ihmistä voidaan kohdella kaltoin monella tavoin. Yksi tapa lytätä ihminen tai osoittaa vähäinen arvostus on kielellinen kaltoinkohtelu.

Kun vuonna 1988 olin Helsingin yliopiston geriatrian professorin viransijaisena, johtamani oppiaine oli silloin vanhuslääketiedettä. Edeltäjältäni perimät luentoaiheet olivat vanhusten lääkehoito, kipu vanhuksilla, dementiaivanhukset... Sellaiset aiheet eivät todellakaan aiheuttaneet tungosta luentosalissa. Silloin päätin, että en tule käyttämään vanhus-sanaa, paitsi silloin kun neuvon muitakin välttämään sitä.

Myöhemmin Vantaalla ja Kuopiossa tehdyissä väestötutkimuksissa todettiin, että suurin osa yli 75-vuotiaista tai jopa yli 85-vuotiaista kansalaisista ei halunnut olla vanhuksia. Vanhus miellettiin dementoituneeksi hoivan kohteeksi, jollaisena edes moni Alzheimer-potilas ei nähnyt itseään. Annetaan runouden vanhusten, koukkuselkien ja harmaahapsien, elää omaa romanttista elämäänsä. Vanhus ei kuulu nykyaikaan.

Vanhustenhuolto-käsite on edelleen viranomaisten käytössä. Autoja huolletaan, mutta miten sujuu vanhustenhuolto? Ovatko iäkkäät ihmiset objekteja, joita työikäiset käsittelevät ja hoivaavat oman viisautensa mukaan? Ei huolleta heitä, vaan kohdataan iäkkäätkin ihmiset tasavertaisina!

Ongelmallinen on myös hoiva-käsite. Palvelutaloissa hoivataan sairaita ihmisiä, jotka tarvitsevat myös lääketieteellistä

ja muuta hoitoa. Hoiva-sana antaa ymmärtää, että kuka tahansa pystyy muistisairaita "hoitamaan", kunhan vain lähestyy heitä ystävällismielisesti. Tarvitaan vain käsipareja. Miten voidaan pelkistää erittäin vaativa muistisairaiden hoito käsien liikutteluksi? Hoidossa tarvitaan tietoa, taitoa, kokemusta, oikeanlaista kohtaamista ja empatiaa. Nämä ovat aivo-toimintoja. Totta kai tarvitaan syömisestä avustamista, kävelyn tukemista, kuntoutusta ja vaippojen vaihtoa, mutta nekin vaativat osaamista, johon kuka tahansa ei pysty. Kun poliitikko seuraavan kerran puhuu pelkästään käsiparien lisäämisestä, voitte kyseenalaistaa hänen tietämyksensä muistisairaiden hoidosta ja hoitajien vaatimista taidoista.

Korona-aikana pidetään yli 70-vuotiaita sairauden riskiryhmänä. Kuitenkin lähes kaikki yli 70-vuotiaatkin koronaan kuolleet sairastivat jotain vakavaa perussairautta kuten diabetesta, sydänsairautta tai Alzheimerin tautia. Iällä sinänsä oli vähäinen vaikutus. Hallituksen ja THL:n päätöksillä ja suosituksilla onnistuttiin passivoimaan melkein 900 000 ihmistä ja tekemään heistä kartettavia vanhuksia. Ei tarvitse pelätä, että vanhuus tarttuu! Riskiryhmiä voidaan suojella, ei ikäryhmiä.

SUMU on tehnyt 30 vuotta työtä muistisairaita hoitavien arvostuksen ja ammattitaidon parantamiseksi. Paljon on kuitenkin vielä tehtävää tulevaisuudessakin!

Raimo Sulkava

MUISTI- KONFERENSSI 2020

KE 11.11.2020

KATSO OHJELMA JA
ILMOITTAUDU 19.10. MENNESSÄ
www.muistiliitto.fi/muistikonferenssi2020

Webinaarina

CERAD-KOGNITIIVINEN TEHTÄVÄSARJA

CERAD-koulutukset

syksyllä 2020

**CERAD – muistisairausepäilyn
ensivaiheen tutkimus**

9.10. 13.11.

Kouluttaja: neurologi, dosentti Kati Juva.

**Koulutukset toteutetaan verkko-
koulutuksena MS Teamsin kautta**

Kysy tarkemmat tiedot: info@sumut.fi

9.10.2020 ja 13.11.2020 klo 13–15.

Hinta: 125,- / osallistuja

CERAD-tehtäväsarjaa suositellaan käytettäväksi muistisairaus-
epäilyn ensivaiheen tutkimuksena silloin, kun oireet ovat hyvin
lievät ja/tai kun on tarpeen määrittää, ovatko tarkemmat tut-
kimukset muistisairauden toteamiseksi tarpeen. Koulutus on
suunniteltu lääkäreille, kotihoitoon sairaan- ja terveydenhoitajille,
muistihoitajille ja muistineuvojille.

m memo

30 v. juhlavuoden kunniaksi

Memo-lehden 3/20 ja 4/20 diginumerot* ovat
vapaasti kaikkien luettavana SUMUn nettisivulla.
Jäsenet ja tilaajat saavat lehdet myös paperiversioina postitse.

**Hyvä ilmoittaja,
osallistu SUMUn juhlavuoteen
ja tavoita samalla kohderyhmäsi!**

**Memo 4/20 ilmestyy marraskuun lopussa aiheenaan
Moninaisuus ja monikulttuurisuus. Mukana myös Juhla-
seminaarin tapahtumakatsaus sekä SUMUn historiaa.**

Mediatiedot: www.sumut.fi tai puh. 040 820 5820/Tiina Auer

Juhlatarjous **3**

Juhlatarjous 3,
30 % alennus
ilmoitushinnoista!

-30%

*Kiitämme yhteistyökumppaneitamme, jotka osaltaan
mahdollistavat Memo-lehden julkaisun!*

* Jäsen- tai tilausmaksun maksaneille ovat Memo-lehdet vuodesta 2019
alkaen sähköisinä luettavissa osoitteessa lehti.sumut.fi. Jos sinulla ei ole
tunnuksia, niin pyydä ne osoitteesta info@sumut.fi.

NVC:n verkko- seminaareja syksyllä 2020

Pohjoismaisen hyvinvointikeskuksen (NVC) järjestämät seminaarit ovat pohjoismaisilla kielillä.

Verkkoseminaari: **Demens och intellektuell funktionsnedsättning – från misstanke till diagnos**

Aika: 7.10.2020 klo
14.00 – 15.00 (Suomen aikaa)
Seminaari on ilmainen.

Verkkoseminaari: **Urfolk och utredning av demens**

Aika: 19.11.2020
klo 14.00 – 15.00 (Suomen aikaa)
Seminaari on ilmainen.

Lisätiedot:
<https://nordicwelfare.org/fi>
– KANSANTERVEYS
– TAPAHTUMAT

 **Pohjoismainen
hyvinvointikeskus**

Hei!

Olen Linda, geronomiopiskelija Metropolista. Aloitin tutkinnon viimeisen, johtamisen ja kehittämisen harjoittelun SUMU:n Lupa puhua -hankkeessa.

Geronomin opinnoissa minuun teki vaikutuksen muistityön opintojakso, jossa keskeisinä teemoina olivat muistikuntoutujan toimijuus ja muistiosaaminen. Näen itse muistiosaamisen asiana, jota voi aina kehittää paremmaksi niin omalla kohdalla kuin yleisestikin.

Tulevaisuudessa geronomina toimiessa haluan olla mukana rakentamassa turvallista ja hyvää elämänlaatua muistikuntoutujille sekä heidän läheisilleen. Toivon, että onnistun tuomaan jotain uutta vanhustyön kentälle!

*Linda, alanvaihtaja ja geronomiopiskelija
Metropolia Ammattikorkeakoulusta*

LUPA PUHUA

Miina Sillanpään Säätiön tutkimusapuraha

Miina Sillanpään Säätiö myöntää apurahoja tutkimuksiin, jotka kohdistuvat omaishoitajien jaksamiseen ikääntyneiden omaishoitotilanteissa. Apurahat maksetaan vuonna 2021. Päätös jaettavista apurahoista tehdään säätiön hallituksen loppuvuoden kokouksessa.

Apurahan hakemiseksi täytä ja lähetä Miina Sillanpään Säätiön verkkosivuilla oleva sähköinen apurahalomake ja liitä pyydytyt liitteet pdf-muodossa.

Apurahojen hakuaika päättyy
23.10.2020 klo 16.00.

MIINA
SILLANPÄÄN
SÄÄTIÖ

www.miinasillanpaa.fi

*Korona on kurittanut hoitoalaa monin tavoin,
varsinkin muistisairaat ihmiset ja heidän
hoitajansa ovat kärsineet poikkeustilasta.*

Hei muistialan ammattilainen!

Onko sinun työympäristössasi oivallettu tai kehitetty uusia toimivia käytäntöjä hoitotyön avuksi tai muistisairaiden iloksi?

Jaa vinkkinne: info@sumut.fi, julkaisemme parhaat seuraavassa Memo-lehdessä muillekin avuksi.

Vinkkinsä 30.10. lähettäneiden kesken arvotaan mukavia yllätyslahjoja!

Kohtaatko työssäsi eri kulttuuritaustoista tulevia ihmisiä?

Kaipaatko tukea kulttuurisensitiiviseen työskentelytapaan?

Tässä uusia ideoita ryhmätoimintaan sekä tietopaketti kulttuurisensitiivisestä muistityöstä.

Opasrajaan sisältyy **kaksi harjoitusopasta**: fyysiset ja kirjalliset harjoitukset, sekä **kaksi tietopohjaista opasta**: Aivoterveyttä edistämään!, helppolukuinen kokonaisuus aivoterveysteemoista, sekä Kulttuurisensitiivinen muistityö: Kokemuksia Suomesta, jonka tarkoituksena on laajentaa ammattilaisten ymmärrystä siitä, miten eri kulttuuritaustoista tulevia asiakkaita tulisi kohdata muistityössä.

Oppaat ovat hyödyllinen työkalu esimerkiksi iäkkäiden ryhmätoimintaa järjestävälle taholle. Ne on suunniteltu käytettäväksi yhdessä siten, että teoretieto sekä motoriset ja kognitiiviset harjoitukset täydentävät toisiaan. Materiaalien suunnittelussa on myös pyritty minimoimaan kulttuurisidonnaisuus, minkä vuoksi **ne soveltuvat kaikille etnisestä taustasta riippumatta**. Käyttömukavuutta lisää oppaiden kierresidonta ja harjoitusoppaiden tehtävisivuja sekä myös kaikkia oppaita voi kätevästi tulostaa veloituksetta lisää nettisivulta.

Harjoituksia aivojen aktivointiin 1

Harjoituksia aivojen aktivointiin 2

Aivoterveyttä edistämään!

Kulttuurisensitiivinen muistityö: Kokemuksia Suomesta

Oppaaseen on koottu 22 koordinaatio- ja keskittymisharjoitusta, jotka tukevat aivoterveyttä edistämällä aivojen ja lihasten yhteistoimintaa. Kielet: suomi, viro, venäjä ja somali. 30 sivua • Koko B5

Ryhmänohjaajille suunnattu oppaaseen on koottu 26 eri tasoista ratkaisuharjoitusta, jotka aktivoivat aivoja. Kielet: suomi, viro, venäjä ja somali. 38 sivua • Koko B5

Opas on suunnattu etnistaustaisten ikääntyvien ryhmänohjaajille ja aivoterveytensä edistämistä kiinnostuneille. Opasta tukevat Harjoituksia aivojen aktivointiin 1 ja 2 -vihkoset, joita suositellaan käytettäväksi tämän oppaan rinnalla. Kielet: suomi, viro, venäjä ja somali. 48 sivua • Koko B5

Oppaan tarkoituksena on laajentaa ammattilaisten ymmärrystä siitä, miten eri kulttuuritaustoista tulevia asiakkaita tulisi kohdata muistityössä. Suomalainen maahanmuuttajaväestö ikääntyy ja muistisairaudet koskettavat myös heitä. Kielet: suomi ja englanti 42 sivua • Koko B5

TUOTE	KPL
Harjoituksia aivojen aktivointiin 1	
Harjutusi aju aktiveerimiseks 1	
Упражнения для активизации мозговой деятельности 1	
Jimicsiyada dardargelinta maskaxda 1	
Harjoituksia aivojen aktivointiin 2	
Harjutusi aju aktiveerimiseks 2	
Упражнения для активизации мозговой деятельности 2	
Jimicsiyada dardargelinta maskaxda 2	
Aivoterveyttä edistämään!	
Aju tervist edendama!	
Для поддержания здоровья мозга!	
Horumarinta caafimaad maskaxeedka!	
Kulttuurisensitiivinen muistityö: Kokemuksia Suomesta	
Cultural sensivity in Memory Work: Experiences from Finland	
Oppaat 0,- /kpl, toimituskulut veloitetaan	

Taulukkoon on kätevä kirjata halutut kieliversiot tilausta ennen.

Kierresidotut
oppaat
0,- /kpl
toimituskulujen hinnalla

**Nopeimmille tarjolla
ETNIMU-tilaajalahjoja!**

ETNIMU-kynä tai -heijastin mukaan niin kauan kuin tavaraa riittää!
30 ensimmäistä 8 oppaan tilaajaa saavat julkaisut tyylikkäässä ja ekologisessa juuttikassissa!

**TILAUKSET www.sumut.fi,
info@sumut.fi tai soita 050 554 5199**

ETNIMU
www.etnimu.fi

S U M U
SUOMEN MUISTI-
ASIAINTUNTAJAT

ALUEVASTAAVATOIMINTA AMMATILLINEN VAPAAHTOISVERKOSTO

Etelä-Savo

Mikkeli

Riitta Halonen
riitta.halonen@esmuistiluotsi.fi

Itä-Savo

Eevaliisa Salminen
eevaliisa.salminen@
esmuistiluotsi.fi

Kanta-Häme

Hämeenlinna

Piia Kalliopuska-Janhunen
pia.kalliopuska@gmail.com

Forssan seutu

Kirsi Uusimäki
kirsuusiimaki1@gmail.com

Keski-Pohjanmaa

Pietarsaari

Irma Salonen
irma.salonen@hotmail.com

Keski-Suomi

Jämsä

Elina Koivumäki
enna.koivumaki@gmail.com

Keuruu, Mänttä-Vilppula

Kaisa Lipsonen
lipsoiset@gmail.com

Keski-Suomen seututkk

Marja Immonen
marja.immonen@seututk.fi

Kymenlaakso

Hamina

Heidi Lehto
heidi.lehto@kymsote.fi

Kotka

Paula Tommola
paula.tommola@kympp.net

Milena Vanhala
milena.vanhala@kumsote.fi

Kouvola

Tarja Levonen
tarja.levonen@
kouvolaanseudunmuisti.fi

Jenni Pussinen
jenni.pussinen@
kouvolaaseudunmuisti.fi

Lappi

Länsi-Lappi ja Luoteis-Lappi

Lea Waljus
lea.waljus@gmail.com

Sodankylä

Inga Mukku
inga.mukku@sodankyla.fi

Keminmaa

Teija Tervo teija.
tervo@gmail.com

Pirkanmaa

Tampere

Nina Janhunen
nina.e.janhunen@tampere.fi

Pohjanmaa/Österbotten

Kronoby

Ann-Marie Strandvall
ann-marie.strandvall@herberts.fi

Vasa

Johanna Juthborg
jjuthborg@gmail.com

Pohjois-Karjala

Joensuu

Leena Knuuttila
leena.knuuttila@pkmuistiry.fi

Pohjois-Pohjanmaa

Oulu

Sirpa Remahl
sirpa.remahl@gmail.com

Haapajärvi-Pyhäjärvi

Heidi Vaaramaa
heidi.vaaramaa@selanne.net

Päijät-Häme

Iiti

Sanna Tillaeus-Äijö
sanna-riina.tillaeus-aijo@phhyky.fi

Lahti

Eva Koskimaa
ev.koskimaa@phhyky.fi

Lahti/Hollola

Päivi Nurmi
paivihannele.nurmi@gmail.com

Hämeenkoski

Tiina Rantanen
tiina.rantanen1@phhyky.fi

Lahti/Orimattila

Heidi Heikkilä
heidi.heikkila78@gmail.com

Pääkaupunkiseutu/ Huvudstadsregionen

Esbo

Sofie Klaver-Kallio
sofie.klawerkallio@gmail.com

Annika Wahren
annika.wahren@folkhalsan.fi

Helsingfors

Tina Väyrynen
tina.vayrynen@windowslive.com

Sonja Johansson
sonja.johansson@folkhalsan.fi

Helsinki

Outi Moilanen
outi.moilanen@hel.fi

Lahja Lahtinen
lahja.lahtinen@hel.fi

Vanda

Monica Printz
monica.printz@folkhalsan.fi

Satakunta

Kankaanpää, Ikaalinen

Kaarina Ketola
kaarina.ketola@kopisto.fi

Uusimaa/Nyland

Hanko

Kaarina Tynkkynen
kaarina.tynkkynen@hanko.fi

Hangö

Camilla Lindberg
camilla.lindberg@hanko.fi

Raseborg

Christel Rönnlund
christel.ronnlund@raseborg.fi

Susanne Lindgren
susanne.lindgren@folkhalsan.fi

Hyvinkää

Armi Toivonen
armituovo@gmail.com

Järvenpää

Sanna Viljanen
sanna.viljanen@keusote.fi

Lovisa

Monica Sund
monica.sund@loviisa.fi

Orimattila

Raili Karjalainen
raili.h.karjalainen@phhyky.fi

Titta Linden
titta.linden@phhyky.fi

Mäntsälä

Anna Heiskanen
anna.heiskanen@keusote.fi

Sipoo

Marjo Viitanen
marjo.viitanen@sipoo.fi

Karviainen

Ulla Henriksson
ulla.henriksson@karviainen.fi

Varsinais-Suomi/ Egentliga Finland

Kimitöön

Gerd Hakalax
gerd.hakalax@kimitoon.fi

Ulrika Storgårds-Taipale
ulrika.storgard-taipale@pasendo.fi

Laitila

Marianne Rapala
marianne.rapala@terveyskoti.fi

Lieto

Heidi Wahlroos
heidi.wahlroos@lieto.fi

Pargas

Marianne Blåberg
marianne.blåberg@pargas.fi

Salo

Kaisa Niinistö
kaisa.niinisto@salon.fi

Turku

Merete Luoto
merete.luoto@turku.fi

Åbo

Marina Gruner
marina.gruner@muistiturku.fi

Janina Dahla
janina.dahla@novia.fi

Uusikaupunki

Outi Oksanen
outi.oksanen@uusikaupunki.fi

Åland/Ahvenanmaa

Jomala

Mejt Svahnström
mejt.svahnstrom@oasen.ax

Toimiston henkilökunta

Tom Anthoni, toiminnanjohtaja

puh. 050 348 5068

tom.anthoni@sumut.fi

- Memo-lehti, viestintä ja julkaisut
- Toiminnasta, kehittämisestä ja taloudesta vastaaminen

Barbro Sjöroos, järjestösihteeri

puh. 050 554 5199

info@muistiasiantuntijat.fi

barbro.sjoroos@sumut.fi

- Jäsenasiat
- Laskutus ja tilaukset
- Koulutuksiin ilmoittautuminen

Tiina Toikka, suunnittelija

puh. 050 432 7277

tiina.toikka@sumut.fi

- Aluevastaava -toiminta

Siiri Jaakson, pääsuunnittelija

puh. 050 409 5199

siiri.jaakson@sumut.fi

- ETNIMU-toiminta

Urve Jaakkola, suunnittelija

puh. 050 441 8002

urve.jaakkola@sumut.fi

- ETNIMU-toiminta

Nina Pellosniemi, suunnittelija

puh. 050 322 0701

nina.pellosniemi@sumut.fi

- ETNIMU-toiminta

Minna Kataja-Rahko, projektipäällikkö

puh. 050 326 6004

minna.kataja-rahko@sumut.fi

- Lupa puhua -hanke

Minna Heini, projektikoordinaattori

puh. 050 520 7711

minna.heini@sumut.fi

- Lupa puhua -hanke

SUMUn henkilökunnan sähköpostiosoitteet ovat etunimi.sukunimi@sumut.fi

Myös vanha osoite etunimi.sukunimi@muistiasiantuntijat.fi toimii edelleen.

HUOM! kun henkilökunta lähettää sähköpostia näkyy lähettäjänä @sumut.fi

Suomen muistiasiantuntijat ry

Haluatko vaikuttaa?

Liity jäseneksi ja tule edelläkävijöiden joukkoon.

Henkilöjäsenenä saat

- Memo-lehden sähköisen vuosikerran
- Jäsenkoulutuksissa uusinta tietoa muistisairauksista ja hoidon kehittämisestä
- Mahdollisuuden linkittyä aluevastaaviemme järjestämissä paikallisissa tapahtumissa

Jäsenmaksu on 27 €, opiskelijat ja eläkeläiset 20 €.

Suomen muistiasiantuntijat ry:n hallitus (2019–2020)

Puheenjohtaja

Merja Hållfast, –2020, TM, sairaalapastori, työnohjaaja, Helsinki

Varsinaiset jäsenet

Pauliina Savolainen 2019–2021

Teija Hammar –2020

Sointu Jokiniemi –2020

Mari Sairanen –2020

Satu Oldendorff –2020

Annikka Immonen 2019–2021

Kirsi Uusimäki 2019–2021

Satu Wäre-Åkerblom 2019–2021

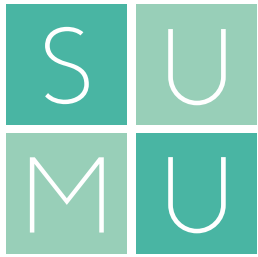
Varajäsenet

Juhani Kuittinen 2019–2021

Laura Jyrä 2019–2021

Elina Kiuru –2020

Kaisa Schroderus –2020

SUOMEN MUISTI-
ASiantuntijat

Kaikille ilmoittautuneille
lähetetään tarkemmat
tiedot sähköpostissa.
Seuraa myös SUMUn
verkkosivuja (sumut.fi),
siellä julkaistaan
ajantasaisia tietoja
juhlaseminaarista.

SUMUN 30-VUOTIS- JUHLASEMINAARI

Tervetuloa Suomen muistiasiantuntijoiden
30-vuotisjuhlaseminaariin!

JUHLA-
SEMINAARI
19.11.
vain
verkossa!

Aika: Torstai 19.11.2020 klo 8.30-15.45 / MS Teams

Hinta: 95,-

Ilmoittautuminen: 12.11.2020 mennessä info@muistiasiantuntijat.fi

Lisätietoja: info@muistiasiantuntijat.fi

(SUMUn 30-vuotisjuhlailallinen on peruttu vallitsevan koronavirusepidemian vuoksi.)

OHJELMA*

Työikäisten muistisairaudet

09.00–09.15	Tervetuloa, SUMU 30 vuotta
09.15–10.15	Työikäisten yleisimmät etenevät muistisairaudet
<i>Merja Hallikainen, neurologian erikoislääkäri, UEF</i>
10.15–10.30	Tauko
10.30–11.30	Nuoremmalla iällä alkavien muistisairauksien tunnistaminen
<i>Teemu Paajanen, psykologi, TTL</i>
11.30–12.30	Lounastauko
12.30–13.00	Miten työikäisistä muistisairaista puhutaan?
<i>Anita Pohjanvuori, Työikäisten muistiasioiden asiantuntija, Muistiliitto ry</i>
13.00–13.30	Kokemusasiantuntijan puheenvuoro
13.30–14.00	SUMU 30 v – katsaus historiaan
14.00–14.15	Kahvitauko
14.15–15.15	Muistisairaus ja parisuhde
<i>Maaret Meriläinen, toimintaterapeutti & seksuaalineuvoja, SenjaSeni</i>
15.15–15.30	Kiitos aktiivisuudestanne!

*Ohjelmamuutokset mahdollisia.

KUTSU VUOSIKOKOUKSEEN

Suomen muistiasiantuntijat ry:n sääntömääräinen vuosikokous pidetään
torstaina 19.11.2020 klo 16.30 alkaen
SUMUn toimistolla, osoitteessa Itämerenkatu 5, 7. krs. 00180 Helsinki.

SUMUn jäsen: voit osallistua vuosikokoukseen myös etäyhteydellä.
Kerro meille sähköpostiosoitteesi ja ilmoittaudu 12.11. mennessä
niin saat kutsun kokoukseen, ota yhteyttä info@sumut.fi
Vuosikokouksessa käsitellään sääntömääräiset asiat.
Tervetuloa vuosikokoukseen!

SUOMEN MUISTI-
ASiantuntijat